

Справа «Ліу проти Росії»

(“Liu v. Russia”)

42086/05

У рішенні, ухваленому 6 грудня 2007 року у справі *«Ліу проти Росії»*, Суд постановив, що:

- у разі депортації Ліу Джінгкаї з Росії буде порушено ст. 8 Конвенції;
- не було порушення ч. 1 ст. 5 Конвенції.

Відповідно до ст. 41 Конвенції Суд призначив сплатити заявникам спільно 6000 євро як компенсацію моральної шкоди.

Обставини справи

Заявниками є Ліу Джінгкаї, 1968 р. н., громадянин Китаю, та його дружина Юлія Олександрівна Ліу, 1973 р. н., громадянка Росії. Вони одружилися у 1994 році. Того ж року у подружжя народилася дочка, а у 1999 році – син. Дружина та діти ніколи не виїжджали за межі Росії. Родина мешкає у Хабаровському краї.

У періоди від 1994 до 1996 року та від 2001 до 2003 року п. Джінгкаї законно перебував на території Росії на підставі дозволів на працевлаштування.

Предметом справи стала відмова держави надати заявнику дозвіл на проживання у Росії. Зараз п. Джінгкаї перебуває під загрозою видворення з країни.

Починаючи від листопада 2002 року, заявник звертався до Хабаровського управління внутрішніх справ (далі – Управління) щодо отримання дозволу на проживання, однак кожного разу його прохання відхилялося. У відмові зазначалися відповідні положення Закону «Про іноземців», однак конкретних мотивів відмови не наводилося.

Заявники оскаржили відмову до суду. У процесі судового розгляду з'ясувалося, що управління отримало інформацію від Федеральної служби безпеки (далі - ФСБ) про те, що п. Джінгкаї становить загрозу для національної безпеки. Однак ця інформація була державною таємницею, тому не могла бути розголошеною. Ніщо у судовому рішенні не вказувало на те, що суд отримав доступ до відповідної інформації.

У березні 2005 року заявники знову отримали відмову на своє чергове звернення про отримання дозволу. Судова скарга на це рішення задоволена не була.

Упродовж 2003-2005 років до заявника неодноразово застосовувався адміністративний штраф за проживання у країні без належного дозволу. Однак більшість відповідних рішень скасовувались судом на підставі виявлених процедурних порушень.

У листопаді 2005 року місцевий суд визнав заявника винним у порушенні правил проживання у країні та застосував до нього запобіжний захід у вигляді перебування під вартою до часу депортації. Заявника відразу було доправлено до центру тримання затриманих. Втім у грудні 2005 року п. Джінгкаї було звільнено. Це сталося внаслідок скасування рішення про тримання його під вартою. Суд, котрий переглядав справу, визнав, що застосування відповідного запобіжного заходу до заявника не було мотивованим.

У лютому 2006 року адміністративне провадження проти заявника було припинено у зв'язку зі спливом строку давності притягнення до відповідальності.

12 листопада 2006 року голова Федеральної служби міграції видав наказ про депортацію заявника відповідно до Закону «Про порядок в'їзду та виїзду з Російської Федерації». У наказі не були наведені жодні додаткові причини для такого рішення.

25 грудня 2006 року суд прийняв ухвалу про утримання заявника під вартою до часу його депортації з країни. Втім наказ про депортацію виконано не було. Натепер заявник разом з родиною далі проживає в Росії.

Зміст рішення Суду

Заявники скаржилися на незаконність позбавлення волі Ліу Джінгкаї, а також стверджували, що його депортація до Китаю зруйнувала б їх сімейні зв'язки. Заявники зазначали про порушення ст. 5 та ст. 8 Конвенції.

Суд визнав, що відносини між заявниками становили сімейне життя. А відмова надати Ліу Джінгкаї дозвіл на проживання та наказ про його депортацію були втручанням у право заявників на повагу до їх сімейного життя. Це втручання ґрунтувалось на законі.

Далі Суд звернув увагу на те, що національні суди не могли ефективно оцінити справедливість рішень про відмову заявнику у дозволі на проживання, оскільки вони ухвалювали ці рішення на підставі таємної (закритої) інформації.

Суд погодив з тим, що використання конфіденційної інформації може стати неминучим, коли йдеться про інтереси національної безпеки. Однак це не означає

звільнення відповідних органів від ефективного контролю з боку національних судів кожного разу, коли ці органи посилятимуться на такі фактори, як національна безпека і тероризм задля виправдання використання такої інформації. Якщо у таких випадках йтиметься про застосування до людини серйозних засобів процесуального примусу, то можуть бути знайдені гарантії того, що суди довідуватимуться про зміст конфіденційної інформації без її розголошення чи без викриття її джерел.

Суд відзначив, що необізнаність судів зі змістом відповідних даних стосовно Ліу Джінгкаї позбавила їх можливості оцінити підставність висновку про його загрозу для національної безпеки. Суд також вказав на те, що така обмежена судова перевірка не може забезпечити достатні гарантії від свавільного здійснення органами внутрішніх справ широкої свободи розсуду, наданої їм законом у ситуаціях, коли зачіпаються інтереси національної безпеки.

Суд дійшов висновку про те, що відповідні норми Закону «Про іноземців» дозволяли Міністерству внутрішніх справ відмовляти у дозволі на проживання без вказівки конкретних причин та відмови вимагати від особи залишити країну. До того ж, законодавство не містило норми про необхідність перевірки цих рішень з боку незалежного органу.

Рішення про утримання заявника під вартою ухвалювались Федеральною службою міграції за ініціативою місцевого відділу міліції. При цьому жодного разу не було заслухано саму зацікавлену особу. Обидві згадані структури належали до виконавчої влади.

Для Суду не було зрозумілим, чи в особи була можливість оскаржувати такі рішення до суду чи іншого незалежного органу, який міг би надати гарантії змагальної процедури, вивчити підстави рішень та дослідити належні докази.

Суд далі відзначив, що цілком інша процедура передбачена у законодавстві (Кодексі про адміністративне провадження) для ситуацій з тими іноземцями, котрі незаконно проживають на території Росії. Ця процедура містить істотні гарантії для них. Зокрема, право ухвалювати рішення про вислання іноземця у згаданій ситуації належить винятково суду. Крім того, це рішення може бути предметом оскарження до суду вищої інстанції. Суд, таким чином, встановив, що законодавство Росії передбачало дві паралельні процедури для видворення іноземців, проживання котрих визнавалось незаконним. Згідно однієї з них рішення про депортацію ухвалювалось виконавчим органом без забезпечення можливості незалежного перегляду цього рішення чи дотримання змагального процесу. Водночас інша процедура гарантувала

судовий розгляд та перевірку. Внутрішнє законодавство надавало виконавчій владі свободу розсуду у виборі однієї з цих процедур для конкретного випадку. Отож, можливість особи скористатися процедурними гарантіями залежала від виконавчої влади.

Тому Суд дійшов висновку про те, що наказ про депортацію п. Джінгкаї було ухвалено на підставі законодавства, яке не забезпечувало достатній ступінь захисту від свавільного втручання. Отож, виконання цього наказу призведе до порушення ст. 8 Конвенції.

Далі Суд мав вирішити питання, чи рішення про затримання заявника від 21 листопада 2005 року було законною підставою для подальшого його утримання у центрі затримання до 13 грудня 2005 року.

Суд відзначив, що рішення від 21 листопада 2005 року було скасовано судом вищої інстанції через те, що суд, котрий це рішення ухвалив, не навів пояснень для обґрунтування застосування до заявника відповідного заходу. Суд вказав, що це упущення не було «істотним чи очевидним відхиленням від норми». Немає підстав вважати, що відповідний суд діяв з недобрими намірами. Адже він намагався застосувати законодавство належно. Суд зауважив, що окремі помилки у процедурі ухвалення рішення, які виявляються внаслідок розгляду скарги на це рішення, не означають, що затримання було незаконним. Оскільки затримання заявника, яке тривало від 21 листопада до 13 грудня 2005 року, не було визнано незаконним, тому порушення ч. 1 ст. 5 Конвенції не було.